Εξαντλείται στη θεματοθέτηση

>Το έργο «Blackbird»του Ντέιβιντ Χάροουερ από το Θέατρο Versus

Το Θέατρο Versus κατάφερε να κρατήσει ψηλά το επίπεδο των τελευταίων του παραγωγών, έτσι ώστε να μπορούμε να μιλάμε για σταθερότητα βήματος και ενδιαφέρουσες ρεπερτοριακές επιλογές. Η «Ψύχωση» της Σάρα Κέιν, το «Νορντόστ», ο φετινός Μποντ συνέβαλαν στη δημιουργία μιας ταυτότητας του σχήματος, μιας σεβαστής αρχής βιογραφικού για ένα νέο θέατρο. Οι επιλογές έχουν μεγάλη σημασία για τη σηματοδότηση της ιδιαίτερης πορείας του Versus όπως την οραματίζονται οι ιδρυτές του. Επειδή ως σχήμα μικρό και καινούργιο, που δεν μπορεί να επιτρέψει στον εαυτό του να έχει μόνιμη υποκριτική ομάδα, δηλαδή, ένα σταθερό και αναγνωρίσιμο υποκριτικό πρόσωπο, το Versus πρέπει να επιμένει στην άλλου είδους αναγνωρισιμότητα, οριοθετημένη από τις αρχές της έρευνας, του φορμαλιστικού πειραματισμού, της νεωτεριστικής αισθητικής. (Ας βάλω εδώ μια παρένθεση για να πω ότι εκείνοι οι θίασοί μας που έχουν αυτό το αναγνωρίσιμο υποκριτικό πρόσωπο, τείνουν να χάσουν άλλα σταθερά γνωρίσματα της προσωπικότητάς τους στο μικρό κυπριακό θεατρικό χώρο λόγω μη στοχευμένης ρεπερτοριακής πολιτικής, αλλά και αισθητικών διακυμάνσεων)

Θεωρώ ότι το « Blackbird» του Ντέιβιντ Χάροουερ δεν είναι επιλογή που να μπορούσε να υλοποιηθεί σε μια παραγωγή με κύριο στοιχείο την πειραματική σκηνοθετική έρευνα, τις μορφικές αναζητήσεις και με κύριο στόχο τη διεύρυνση των αισθητικών αντιλήψεων του κοινού. Το ίδιο το έργο δεν είναι γραμμένο με τέτοια στόχευση. Κατ' εμένα το «Blackbird» ανήκει στην κατηγορία κειμένων που ισούνται με το θέμα τους. Το έργο του Ντέιβιντ Χάροουερ έχει ως θέμα την παιδοφιλία, ερμηνευμένη όμως ως ένα είδος δυνατού ανθρώπινου πάθους που δένει άρρηκτα τον θύτη με το θύμα. Ο Χάροουερ παρουσιάζει τον Ρέι και την Ούνα ως αλληλοσπαραζόμενο ζευγάρι, τοποθετώντας τη συνάντησή τους χρόνια μετά από τότε που συνέβηκε... η παραπλάνηση; ο έρωτας; το έγκλημα; Η Ούνα είναι αυτή που έρχεται να βρει τον Ρέι, ... διαφθορέα; ερωμένο; έχοντας για την καταστρεμμένη της ζωή; Ωσάν να μην μπορεί να υπάρχει εκτός αυτής της σχέσης, ωσάν να προσδιορίζει τον εαυτό της μόνο σε σχέση με τον Ρέι.

Όμως! Μια τέτοια εκδοχή σχέσεων, τέτοιο δέσιμο μεταξύ ενήλικου και ανήλικης, τέτοιο ψάξιμο παθών και ενοχών απαιτεί μια πραγματικά βαθιά διείσδυση στην ανθρώπινη ψυχολογία, αλλιώς χωρίς να απαντηθούν από το συγγραφέα τα «πώς;» και τα «γιατί;», χωρίς οι εξωτερικές συμπεριφορές των ηρώων να «πατήσουν» στις εσωτερικές τους συμπεριφορές, όλα στο έργο μένουν στο επίπεδο των φωναχτών δηλώσεων. Εξάλλου, ο άνθρωπος δεν εξηγείται μόνο από μέσα του, αλλά και απ' έξω. Η ποπ κουλτούρα που αποτελεί το φόντο του πάθους του τρελού για τη μικρή Λολίτα ήρωα του Ναμπόκοφ δεν έχει λιγότερη σημασία από τη λεπτομερέστατη περιγραφή των κινήτρων και των συναισθημάτων του για τους αναγνώστες του ευφυέστατου αυτού μυθιστορήματος. Ή όταν οι ήρωες του Ντοστογέφσκι παθιάζονται με τις πνευματικά καθυστερημένες, τις εν θεώ σαλές, αυτό παρουσιάζεται με όσο ψυχολογικό, υπαρξιακό και θρησκευτικό βάθος χρειάζεται για να γίνει κατανοητό εκείνο το «και έτσι κάνει ο άνθρωπος...». Και στους «Δαιμονισμένους» όμως, και στους «Αδελφούς Καραμαζόφ» ο Ντοστογέφσκι δεν πάει μόνο στο βάθος της ανθρώπινης ψυχής, αλλά δίνει το φόντο των ηθών, ηθικών ταμπού, συνειδησιακών αναζητήσεων και ιδεών που αποτελούσαν την ευρύτερη κοινωνική εικόνα της εποχής.

Μετάφραση/Σκηνοθεσία: Σώτος Σταυράκης. Βοηθός σκηνοθέτη: Έλενα Μελετίου. Σκηνογραφική επιμέλεια/Επιμέλεια Κοστουμιών: Λία Βογιατζή. Μουσική επιμέλεια: Γιώργος Ιωάννου. Παίζουν: Ευτύχιος Πουλλαΐδης, Μαρία Μιχαήλ. Συμμετέχει: Αναστασία Mccammon

Δεν είμαι τόσο παράλογη για να έχω τις απαιτήσεις να δω σ' ένα θεατρικό έργο τα βάθη των πολυσέλιδων αριστουργηματικών μυθιστορημάτων. Αυτό που λέω είναι ότι χωρίς τη δυνατότητα ανάλυσης του ψυχολογικού βάθους και του κοινωνικού εύρους, το έργο του Σκωτσέζου δραματουργού εξαντλείται στη θεματοθέτηση και είναι καταδικασμένο να διαδραματίζεται μόνο στην επιφάνεια. Και η κοφτή, επιθετική, ωμή του γλώσσα μεγαλώνει την ένταση χωρίς να «ανοίγει» τους ήρωες.

Γοητευμένος απ' αυτά τα δύο κύρια χαρακτηριστικά του «Blackbird», από την ένταση και το θέμα, ο μεταφραστής και ο σκηνοθέτης του Σώτος Σταυράκης βάζει στην παράστασή του όμοιους στόχους. Πρώτον, να αναδειχτεί η τολμηρότητα του θέματος, να προβληθεί το «σύνδρομο της Στοκχόλμης», δηλαδή, της συναισθηματικής εξάρτησης του θύματος από το θύτη, πάνω σε μια παιδοφιλική σχέση. Δεύτερον, ο αλληλοσπαραγμός, η θανάσιμη μάχη των δύο ηρώων να έχει αμείωτη ένταση στη σκηνή. Η ένταση αυτή εκλαμβάνεται από το σκηνοθέτη και αποδίδεται από τους δύο ηθοποιούς της παράστασης, τον Ευτύχιο Πολλαΐδη και τη Μαρία Μιχαήλ, κυριολεκτικά. Πάντα πίστευα ότι σ' όλους τους τομείς της τέχνης, εικαστικό, μουσικό, λογοτεχνικό, η διακύμανση των εντάσεων, η σταδιακή κορύφωση, η απότομη πτώση είναι από τα κύρια αισθητικά μέσα του καλλιτέχνη. Η γραφική παρουσίαση της έντασης σ' ένα έργο τέχνης πρέπει να αποδίδεται με μια ευαίσθητη καμπύλη, όπου οι μειώσεις και οι αυξήσεις εναλλάσσονται, πάντα δικαιολογημένα σε σχέση με το αποδιδόμενο νόημα. Πόσο μάλλον σε μια θεατρική παράσταση, όπου οι υποκριτικές γραμμές δεν πρέπει να είναι ίσες, σ' ένα σταθερό επίπεδο έντασης, αλλιώς εξαντλούνται και οι ηθοποιοί και το κοινό τους. Αυτό το γενικευμένα «δυνατό» παίξιμο, με σταθερό και ψηλό επίπεδο υποκριτικής έντασης δεν άφηνε τους ηθοποιούς να δώσουν δικές τους «εξηγήσεις» των χαρακτήρων του Ρέι και της Ούνας, που θα έδιναν μια υποκειμενική, καθαρά δική τους ερμηνεία της μεταξύ τους σχέσης.

Νόνα Μολέσκη

Το έργο του Σκωτσέζου δραματουργού εξαντλείται στη θεματοθέτηση και είναι καταδικασμένο να διαδραματίζεται μόνο στην επιφάνεια. Και η κοφτή, επιθετική, ωμή του γλώσσα μεγαλώνει την ένταση χωρίς να «ανοίγει» τους ήρωες